
ГЛОБАЛНА ДЕКЛАРАЦИЈА О ПРАВОСУЂУ СА ДЕЦОМ

20. новембар 2021.

Светски конгрес о правосуђу са децом 2021;

Окупљајући преко 4.800 учесника свих генерација из преко 100 земаља од 15. до 20. новембра 2021. године путем онлајн платформе, са темом „Обезбеђивање приступа правди свој деци: ка недискриминаторним и инклузивним системима правосуђа за децу“;

Организован од стране Глобалне иницијативе о правосуђу са децом (конзорцијум организација Terre des hommes, Међународна казнена реформа, Међународно удружење судија за младе и породицу и судија за прекршаје и Међународни институт за права детета) са Федералним мексичким Врховним судом правде као домаћином, уз техничку подршку УНИЦЕФ-а, Канцеларије специјалног представника генералног секретара за насиље над децом, Канцеларије Уједињених нација за дрогу и криминал, Канцеларије Уједињених нација Високог комесара за људска права, Организације за економски сарадњу и развој и Трагачи за мирним, праведним и инклузивним друштвима; под покровитељством Савета Европе и Европског парламента; уз про боно подршку Baker McKenzie-а; и уз доприносе Научног комитета, Комитета части, Саветодавне групе за децу и омладину и регионалне и националне припремне састанке Светског конгреса;

Поновно потврђујући конкретну посвећеност промовисању, заштити и испуњавању права детета садржаних у Конвенцији УН о правима детета и другим релевантним међународним стандардима за права детета;

Подсећајући на обавезе наведене у Париској декларацији (Француска, мај 2018.), Женевској декларацији (Швајцарска, јануар 2015.) и Декларацији из Лиме (Перу, новембар 2009.) са три предходна светска конгреса који су се фокусирали на теме које обухватају правду за децу, ресторативну правду и јачање система правосуђа за децу;

Подржавајући препоруке и смернице за даљи рад наведене у глобалном позиву на акцију Правда за децу (септембар 2019.) од стране Трагача за мирним, праведним и инклузивним друштвима повезаног са Циљем одрживог развоја 16 (СДГ16), који је

развила и подржала разнолика група међувладних и организација цивилног друштва и академских институција на међународном, регионалном и националном нивоу.

Препознајући потребу да се поново нагласе захтеви које су деца и млади поставили у свом саопштењу на претходном Светском конгресу (Француска, мај 2018.); важност смерница датих у Глобалној студији УН о деци лишеној слободе (новембар, 2019.); утицај COVID-19 на приступ деце правосуђу наглашен је у *Извештају УН: Утицај COVID-19 на децу* (април 2020.) и *Међуагенцијска Техничка напомена: КОВИД-19 и деца лишена слободе* (април 2020.); лекције представљене у УНИЦЕФ-овом *Приступу правди за децу у COVID-19 ери: Поуке са терена* (децембар 2020.) и ангажман за децу које су преузели шефови држава и влада, министри и представници држава чланица УН у Кјото декларацији о Унапређењу превенције криминала, кривичног правосуђа и владавине права (Јапан, март 2021.) поводом Четрнаестог конгреса УН о превенцији криминала и кривичном правосуђу;

Бележи следеће:

1. Да иако Конвенција УН о правима детета (КПД) не помиње посебно речи приступ правди или правним лековима, концепт је холистички садржан у свим њеним одредбама, укључујући принцип најбољих интереса; право деце да добију информације, да изразе своје ставове и да буду саслушана; право на заштиту од свих облика насиља; права, заштите и гаранције прописане за децу у сукобу и контакту са законом; као и мере предвиђене у вези са лишењем слободе и за опоравак и реинтеграцију деце жртава, између осталих;
2. Да се Универзална декларација о људским правима и Међународни пакт о грађанским и политичким правима, између осталог, подједнако примењују на сву децу и утврђују да свако лице чија су права и слободе повређене има право на делотворан правни лек и да то право утврђују надлежни судски, управни или законодавни органи, или било који други надлежни орган предвиђен правним системом државе;
3. Да је начело недискриминације темељни стуб КПД-а и да служи као основа за бројне међународне, регионалне и националне правне инструменте;
4. Да су државе чланице УН на Генералној скупштини УН признале једнак приступ правди као основно право, укључујући правду за децу, и да су обезбеђивање једнаког приступа правди за све и окончање насиља над децом кључни елементи Агенде 2030 за одрживи развој, а посебно Циља 16;
5. Да су деца принуђена да преузму одговорност за неуспехе друштва, укључујући безбројне облике насиља који су усмерени на њих, како унутар тако и ван контекста правосуђа, који несразмерно утичу на маргинализовану децу и ометају напоре да се спречи и реагује на ситуације и факторе ризика који доводе до тога да деца дођу у контакт са законом, било као жртва/преживели, наводни или осуђени преступник, сведок, комбинација свега наведеног, или у било ком другом положају;
6. Да је пандемија COVID-19 појачала постојећу друштвену неједнакост и додатно ослабила или потпуно паралисала ионако крхке системе и услуге правосуђа и

заштите деце, те да су ови проблеми погоршани мноштвом других савремених и текућих криза, укључујући климатске и еколошке кризе, геополитичке тензије и оружане сукобе, економске кризе и друге ванредне ситуације, које захтевају изградњу отпорних оквира, система и приступа који омогућавају одржив приступ правди за сву децу;

7. Да је свет све више сведок оснажене деце и младих људи на челу националних и глобалних покрета који захтевају социјалну, родну, расну, климатску и политичку правду, док успешно мењају дебате и утичу на реформе правосудних система;
8. Да ће одсуство дискриминације и неједнакости у систему правосуђа за децу и у омогућавању приступа правди на крају имати користи за сву децу, без обзира ко су, одакле су, или у каквој су ситуацији;
9. Да деца која су у контакту са законом суштински имају иста права као и свако друго дете, што захтева једнако и правично поштовање и заштиту њихових права и благостања, уважавањем њиховим посебним рањивостима и потреба са којима се свако дете суочава, као и признавање њихових развојних способности;
10. Да је од изузетне важности да системи који регулишу области правосуђа, социјалне и дечије заштите, образовања и здравствене заштите, између осталог, следе мултидисциплинарну координацију и сарадњу како би се свеобухватно и ефикасно решавали случајеви који укључују децу у контакту са законом у било ком облику;

Поштује следеће изјаве деце и младих које је окупила Саветодавна група за децу и младе Светског конгреса:

11. Ми смо група деце и младих људи који су страствени кад су у питању права деце која су у контакту са правосудним системима, посебно зато што су многи од нас директно искусили дате системе лично, и на основу наших искустава, мишљења смо да:
 - a. Међугенерациска дискриминација и економска неједнакост су основни узроци контакта деце са законом;
 - b. Деца која су у контакту са законом суочавају се са вишеструким и сложеним облицима неповољних околности, укључујући породично насиље, злостављање у породици, искљученост из образовног система, што може знатно утицати на ментално здравље деце;
 - c. Правосудним системима права детета нису приоритет, због чега се многа деца осећају повређено, игнорисано и трауматизовано када се сусретну са правосудним системом;
 - d. Системи кривичног правосуђа пречесто се фокусирају на казну и кривицу, уместо на рехабилитацију и поновно успостављање мира;
12. Ми верујемо да су деца грађани данашњице и лидери сутрашњице, и тражимо да одрасли то препознају и оснаже децу познавањем њихових права;

13. Да бисмо збиља направили промену за децу која се сусрећу са правосудним системима, захтевамо од владе и цивилног друштва да раде заједно са децом и младима како би осигурали да права све деце, како је утврђено међународним правом, буду испуњена за свако дете на свету;

14. Посебно захтевамо да:

- a. Сва деца имају једнак приступ правди који се укључује све и не дискриминише на било који начин;
- b. Деци буде дата слобода да изразе своје мишљење и да буду схваћена озбиљно;
- c. Способности деце да доносе одлуке о сопственим животима буду препознате и да добијају адекватну подршку одраслих;
- d. Деци буду дате информације и смернице како најбоље могу да се носе са неизвесностима и тренуцима кризе, сличним тренутној пандемији;
- e. Деца која су у контакту са законом буду третирана на начин који је хуман, где се поштују њихова права и усваја свеобухватни приступ њиховом менталном здрављу и добробити;
- f. За младе који су у контакту са законом, а који су „престарели“ детињство, важе исте одредбе као и за децу;
- g. Деци и младима пружи прилика да уче и буду укључени у ресторативне процесе;
- h. Деци и младима је дата подршка да захтевају своја права, што је кључно за оживљавање поверења у правосудне системе;

15. Уверени смо да се истинска правда за и са децом може достићи када се сва деца буду третирали као једнака и када им се омогући да раде у партнерству са одраслима на испуњавању обећаних људских права;

Стога, ми као организатори, партнери и учесници Светског конгреса, колективно позивамо све релевантне актере, укључујући државе и цивилно друштво, да:

Истинско остварење Правде са децом, како данас тако и сутра

16. Радите руку под руку, као деца и одрасли, да достигнемо једнак, недискриматорни и инклузивни приступ правди за децу широм света, тако што ће партнери са децом као стручњацима и централним играчима у потрази за позитивним променама, укључујући нормативно уобличавање правосуђа за децу и приступа правди, изградњу и реформу правних и регулационих оквира, функционисање система и

спровођење процедура, изградњу капацитета релевантних учесника и примену одговорности оних који су на власти, заједница и ширег друштва;

17. Поспешити окружење које омогућава деци да делују као агенти промене, појачати гласове данашњице и будућности, пружањем смерница и информација о закону и правним процедурама које су прилагођене деци, родно осетљиве и које укључују децу са тешкоћама у развоју, унапређивање схватања јавности о правима деце подједнако за децу и за одрасле, тежити ка комуникацији која је усмерена на децу по мери деце, и осигурати приступачан начин на који се укључују деца сваког порекла и положаја, укључујући сву децу која су у контакту са законом;
18. Законски уредити учешће деце у правосуђу и применити овај закон да би се осигурало њихово учешће, а не само охрабривати учешће и ангажовање деце пасивно и једино као саветнике, посебно за групе деце која су у контакту са законом а која су често искључена из дискусија због дискриминације, маргинализације, рањивости или несигурне ситуације у којој се налазе;

Инклузивни приступ правди за децу без дискриминације

19. Поставити концепте свеprisутне неједнакости и дискриминације у свим дискусијама и реформама у вези са правосуђем за децу и успоставити практична решења за елиминацију дискриминације по било ком основу за свако дете у контакту са законом, на начин који избегава негативно етикетирање и стигматизујући ефекат;
20. Обезбедити једнак и правичан приступ правди за сву децу, посебно ону из маргинализованих група, на начин који свеобухватно укључује кривично, грађанско, управно, обичајно, транзиционо право и социјалну правду;
21. Развити и користити правосудне процедуре и објекте који су прилагођени сваком узрасту, тешкоћи у развоју и полу, и у зависности од потреба и права, за сву децу у контакту са законом, који су прилагођени контексту и засновани на неуро-, развојној и бихевиоралној науци;
22. Увести мере које поштују и решавају културну и језичку различитост сваког детета у контакту са законом;
23. Успоставити услуге у заједницама и алтернативне мере притвору које се креативно спроводе у свим заједницама и које су универзално доступне деци на недискриминаторан и свакоме доступан начин;
24. Наставити и унапредити прикупљање података и процене на националном и регионалном нивоу како би се спознало како домородачка, мањинска и маргинализована долазе у контакт са законом, на који начин им је онемогућен приступ правди, као и основни узроци негативног и другачијег третмана према овој деци од стране правосудних система, како би се спречила њихова превелика заступљеност у систему и како би се развиле правилно информисане, делотворне и одрживе интервенције;

25. Осигурати политичку посвећеност недискриминаторним и инклузивним системима правосуђа за децу на високом нивоу, као и једнак приступ правди, уз одговарајуће, адекватно и правично улагање времена и ресурса, и одговарајућу изградњу капацитета свих релевантних актера који долазе у контакт са децом;

Отпоран приступ правди за децу суочену са кризама и пандемијама

26. Поставити правну и стратешку основу за иновативне и отпорне правосудне поступке и процедуре за децу током ванредних и регуларних ситуација како би се омогућио одрживи приступ правди за сву децу;
27. Размотрити имплементацију виртуелних судова, саслушања, интервјуа, управљања случајевима и информацијама и других процедура, на начин који гарантује заштиту истих, који допуњују уживо саслушања и процедуре, и који су развијени на основу тестираних и делотворних пракси, узимајући у обзир дигиталну и географску поделу, приступачност и инклузивност, безбедност и приватност, поверљивост, и дететову сагласност о нивоу пријатности;
28. Увести и имплементирати јасне протоколе за међуагенцијску и мултисекторску сарадњу у планирању и одговору на ванредне/кризне ситуације, и осигурати да се кључна тела у системима заштите деце и правосуђа сматрају службама од суштинске важности којима је дат приоритет да функционишу у време пандемије или ванредне ситуације;
29. Континуирано градити капацитете учесника у правосуђу како би их припремили да брзо и делотворно усвоје и користе мере и алате развијене и успостављене за прилагођавање нестабилним ситуацијама у време кризе;
30. Развијати информативне материјале прилагођене деци, који су родно осетљиви и који укључују особе са тешкоћама у развоју, а који се баве начинима изласка на крај са утицајем и неизвесношћу криза и пандемија, када су у питању права детета и могућности приступа правди;

Приступ правди прилагођен свој деци која су у контакту са законом

31. Спроводити мултидисциплинарне приступе у доступности правде за децу, засноване на непрекорној сарадњи међу секторима и учесницима, на начин који умањује непотребан контакт деце са правосудним системима;
32. Обезбедити да правосуђе и социјалне услуге буду прилагођене деци, родно одговорне, да узимају у обзир тешкоће у развоју, претрпљену трауму, да одговарају контексту, обезбеђују информације и одговарајућу правну и другу помоћ за сву децу која су у контакту са законом у било ком облику, на начин који одговара индивидуалним потребама детета, идентитету и средини, ситуацијама и нивоу зрелости;

33. Обезбедити доступне услуге подршке за ментално здравље и психосоцијалну подршку за помоћ деци у контакту са законом и њиховим породицама како би могли да се носе, прилагоде и трансформишу суочени са својом специфичном ситуацијом;
34. Идентификовати и применити делотворне методе за рану интервенцију, холистичку и свеобухватну подршку и јачање породице, као и изградњу заједнице кроз јачање стратегије и услуга социјалне заштите, у циљу спречавања разлога који доводе децу до тога да дођу у контакт са законом, спречавања и смањења ризика који могу довести до чињења и поновног чињења кривичних дела, и да се деци обезбеди да имају нормално детињство без насиља и сувишне рањивости;
35. Дати приоритет ресторативној правди, диверзији, рехабилитацији и реинтеграцији за сву децу у контакту са законом путем свеобухватних, координисаних и прилагођених приступа управљању случајевима, уместо изолованих и генерализованих интервенција;
36. Декриминализовати дечије понашање којим би требало и којим могу ефикасније да се баве системи који се баве дечијом заштитом, социјалном заштитом, здравством, менталним здрављем и психосоцијалном подршком и заштитом деце, између осталог, укључујући мултидисциплинарне и алтернативне одговоре за чињење кривичних дела повезана са забрањеним супстанцама и уклањањем статусних престапа; и
37. Увести специјализовану обуку, реформисати наставне програме и подстаћи иновације у пружању услуга како би се створила професионална и способна радна снага у оквиру правосуђа за децу и дечјој заштити 21. века, релевантне интересне стране, посебно правника, полицајаца, судија и тужилаца, судских службеника, службеника извршења кривичних санкција и стручњака социјалне заштите, на теме које укључују развој деце, технике испитивања и узимања исказа пригодне за децу, одговарајуће протоколе за превенцију поновне трауматизације и метода за свесно смањење имплицитне пристрасности.

Потписници

Глобална иницијатива о правосуђу са децом је заједнички програм који је развио конзорцијум међународних организација који организује светске конгресе као што је Правосуђе са децом глобална прекретница и који ангажује и мобилише глобалну заједницу стручњака путем онлајн платформе Правосуђе са децом. Она има за циљ да се олакшају критичке дискусије и акционо оријентисано решавање проблема међу професионалцима путем онлајн платформи и уживо ради промишљања, размене и континуираног учења на пољу правосуђа за децу.

Светски конгреси о правосуђу са децом осмишљени су тако да се баве најактуелнијим питањима везаним за децу у контакту и/или у сукобу са законом, и пружа посвећен и активан простор за децу и младе, креаторе закона и интересне стране правосудног система, представнике науке, цивилног друштва и УН-а и друге стручњаке, као и оне који се баве овом тематиком да: (1) Промовишу праведне и одговарајуће системе правосуђа за и са децом широм света; (2) Обезбеде простор стручњацима да размењују најбоље праксе, подстичу научну сарадњу, формулишу препоруке за законе и политике и подижу свест о правосуђу за децу; и (3) Подрже оперативну имплементацију међународних инструмената и стандарда везаних за права деце и младих у контакту са законом.

Светски конгрес о правосуђу са децом 2021. године фокусирао се на размену стратегија оријентисаних на примену како би се смањила дискриминација која подрива приступ - и квалитет - правосудних система, и како би се осигурало да се свој деци гарантује једнак третман у очима закона. Учесници су учествовали на међународним и регионалним пленарним седницама и акционо оријентисаним радионицама које су се састојале од панел дискусија, сертификованих обука, и састанака радних група. У оквиру теме „Обезбеђивање приступа правди за сву децу: ка недискриминаторним и инклузивним системима правосуђа за децу“, 11 подтема је приоритизовано за време Светског конгреса:

- Системски расизам и несразмерна криминализација деце из староседелачких, етничких и других мањинских група;
- Дискриминација на основу пола, сексуалне оријентације и родног идентитета: подстицање правичног приступа половима;
- Дискриминација коју доживљавају деца и млади погођени миграцијама, укључујући избеглице, децу без пратње и децу иностраних родитеља;
- Дискриминација на основу тешкоћа у развоју и здравственог стања;
- Дискриминација због злоупотребе недозвољених супстанци;
- Криминализација дечијег онлајн понашања;
- Старосне границе и статусни преступи;
- Осигурање да се глас детета чује у правосудним системима за децу;
- Поштовање права детета у контекстима правног плурализма;
- Изградња отпорних система правосуђа за децу у време криза и пандемија; и
- Бављење насиљем у оквиру система правосуђа за децу и обезбеђење прилагођеног приступа деци жртвама, учиниоцима кривичних дела и сведоцима.

Ову **Глобалну декларацију о правосуђу са децом** израдио је Конзорцијум светског конгреса и његова Саветодавна група за децу и омладину, уз допринос Научног комитета, партнера организатора и учесника Светског конгреса и његових припремних састанака.

За више информација посетити: www.justicewithchildren.org

Овај документ је заједнички превод изворне верзије на енглеском језику. Уколико нађете неке грешке, љубазно вас молимо да нас контактирате на info@justicewithchildren.org